

บทที่ 4

การวิเคราะห์ เนื้อหา เพลง เด็กชาวไทยยอง

เพลงเด็กเป็นคติชาวบ้านประเภทมุขปาฐะ (Oral tradition) มีการสืบทอดจากปากต่อปาก ไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เนื้อหาของเพลงเด็กแต่ละเพลงจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป บางเพลงมุ่งแสดงความรักใคร่ห่วงใยเด็ก บางเพลงมีเนื้อหาเป็นทำนองอบรมสั่งสอน บางเพลงก็แฝงความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวบ้าน ค่านิยม ตลอดจนบรรทัดฐานทางสังคมไว้ด้วย นอกจากนี้ใน เนื้อเพลงยังสะท้อนถึงสภาพความเป็นอยู่ สภาพภูมิศาสตร์ สภาพสังคม อาชีพ ทักษะคตินิยมและความเชื่อ ของคนในชุมชนนั้นๆ เอาไว้ด้วยเช่นกัน

ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เนื้อหาของเพลงเด็กชาวไทยยองประเภทต่างๆ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่าง เพลงเด็กกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยยองในจังหวัดลำพูนด้วย

หน้าที่ของเพลงเด็ก

ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ ได้ศึกษาหน้าที่ของเพลงกล่อมเด็กไว้ว่า เพลงกล่อมเด็กมีหน้าที่ 2 ประเภท ได้แก่ หน้าที่เปิดเผยคือการมุ่งกล่อมให้เด็กหลับโดยตรง กับหน้าที่แอบแฝงซึ่งมีอยู่หลายอย่างเช่น การสอนภาษา การถ่ายทอดความรู้ต่างๆ การสร้างค่านิยม รวมทั้งเป็นการระบายอารมณ์และความในใจของผู้ร้อง (ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ 2529 : 157 - 167)

สุวัจจิ จันทรถนอม และจันทรา ตุลยวศินพงศ์ ได้วิเคราะห์หน้าที่ของเพลงเด็กประเภทเพลงประกอบการเล่นและเพลงร้องเล่น โดยใช้แนวทฤษฎี Functionalism เป็นเกณฑ์ ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าหน้าที่ของเพลงเด็กประเภทเพลงประกอบการเล่นและเพลงร้องเล่น ได้แก่ ให้ความบันเทิง ใ้การศึกษา และถ่ายทอดบรรทัดฐานวัฒนธรรม

(สุวัจจิ จันทรถนอม , จันทรา ตุลยวศินพงศ์ 2529 : 46 - 48)

จากการศึกษาเพลงเด็กชาวไทยของ อันประกอบด้วย เพลงกล่อมเด็ก เพลงเด็ก ร้องเล่น และเพลงประกอบการละเล่นของเด็ก สามารถสรุปได้ว่า เพลงเด็กชาวไทยของมีหน้าที่ 2 ประเภท คือ

1. หน้าที่โดยตรง
2. หน้าที่แอบแฝง

1. หน้าที่โดยตรงของเพลงเด็กชาวไทยของ

หน้าที่โดยตรงของเพลงเด็กชาวไทยของ แบ่งได้เป็น 2 ประเภทตามลักษณะของ เพลงที่ร้องคือ

1.1 หน้าที่กล่อมเด็กในหลัก เพลงเด็กที่มีหน้าที่นี้ได้แก่ เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งจะมี ทำนองช้าๆ ฟังสบายๆ แสดงให้เห็นถึงความรักความห่วงใยที่ผู้ร้องซึ่งอาจเป็นพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่อื่นๆ หรือพี่ๆ ผู้มีหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก มีต่อเด็ก เช่น

1.1.1 อ้อ อ้อ บะหล้าหลับสองตำ อีแม่มาท่อยตื่น

1.1.2 อ้อ จา จา หลับสองตำ ถ้าแม่หล้ามาท่อยตื่น

หลับขี้จิ้น ก็หลับแหมเนื้อ

1.1.3 อ้อ จา จา หลับสองตำ แม่นางมาท่อยตื่น หลับขี้จิ้น
ท่อยหลับแหม

ถ้าหากร้องกล่อมแล้ว เด็กยังไม่ยอมนอนก็จะมี เพลงที่มี เนื้อหา เป็นทำนองการ ตัดสินขบ หรือจะให้รางวัลแก่เด็กถ้า เด็กหลับด้วย เช่น

1.1.4 อ้อ อ้อ หลับสองตำ อีแม่ไปนานอกบ้าน เก็บมะลานใส่ถุง
เก็บลูกกุ้งใส่ช้ำ มาหื้อบะหล้าเขาน้อ

1.1.5 อ้อ อ้อ จา จา หลับสองตำ แม่เมอนาขมาเต้อ
เก็บมะเต้อใส่ถุง เก็บมะกุ้งใส่ช้ำ มาหื้ออ้อหล้ากิน

นอกจากการติดสินบนหรือให้รางวัลแล้ว สำหรับเด็กที่นอนหลับยาก หรือร้องไห้โยเย อ่อนหรือกวนไม่ยอมนอน ก็จะมีเพลงที่มีเนื้อหาเป็นการอุ้มให้เด็กกลับมาสู่เด็กด้วย อย่างไรก็ตาม เพลงกล่อมเด็กชาวไทยของที่มีเนื้อหาเป็นทำนองของเด็กนี้ พบเพียงเพลงเดียวคือ

1.1.6 อ้อ อ้อ จา จา นางน้อยหลับ สองตำลึงหลี่
แมงเข้าลิบ จังมาต่อมตำ ตำตีต่างาม นางน้อยให้อ่อน
ให้อ่อนกันนุ่ม จิ้นชะหลุมเข้าหม่อม แม่กั้นแล้วก้อม แม่ไป
ตุงไปนา เก็บมะเตอมาหา เก็บมะสามาต่อน นางน้อย
ให้อ่อน ให้อ่อนกันนุ่ม

1.2 เนื้อหาที่ให้ความบันเทิง

เพลงเด็กชาวไทยของที่มีเนื้อหาที่ให้ความบันเทิงได้แก่ เพลงเด็กร้องเล่นและเพลงประกอบการละเล่นของเด็ก ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ของเพลงเด็กทั้งสองประเภทนี้จะมุ่งไปที่ความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นสำคัญ เช่น

1.2.1 ตักโตแยงแวน อีแอ่นแยงเงา นกเขาตากปีก ตากปีกสองหาง
นกยางแหวกชอก อีวอกโกนา แมงตาว่านก้า อีหล้าหนอม

1.2.2 อีเอ้ยเหย หมูมิ่งออกคอก ไล่มีนออก ยาวสอกยาววา
เตีตไม้มา กะเหล็ดนุ่มสาว มะเซอชาว หุนตางไปบ้าน
ชามยโหล่าน ลักจ้างกุนนี ชามยโหยยี้ ลักจ้างกุส่ง น้ำตีมตุง
น้ำตีมตอย ฝิวงลอย ฝิวงว้าย วังปู่ฮ้ายไว้ต่างเข้าสาน
วังปู่งานไว้ต่าง เค็งหย้อง

1.2.3 ลิกก่องก้อ มะลอกก้องแกวัง มะแคว้งสุก ป่าตุกเน่า
มะเต่าชัน แมงมีนออก ชื่นกจอก ไว้นั่งคา ชี่แมงตา
ไว้เล่าเข้า

- 1.2.4 ลิกจุงจา บ้านล้าหมงโนมัย จ้างเข้าไหญ่ กั้นไหญ่กั้นแต่ง
ตักเมิงแยงแก้วหมาก ตักผักกาด เล็งโงเล็งควาย ตักปายตอย
เล็งจ้างเล็งม่า หางม่าเอ้ย ฟาดต่อไฉล่ นางไก่เอ้ย
ฟาดต่อบุง สาวลุงเอيين กอดคอกันให้ ให้ให้หาสิ่ง ให้ชื่อ
อี่แจ้น หม่าซบแขนอี่หล้า ผ่าเจ็ดหน้าอี่ไก่ จักไค้อวอก
วอกหน้อยวอกโหลง ตักองโหลง มะต้มแล้ว ไก่บู๊แจ้
ล่นชันโหซ แก๊ก กะ ตั๊ แอ๊ก
- 1.2.5 ลิกจุงจาหุน สองคุณปี่น้อง เวลาแตกอี่อน ลุมบ่มาเจย
แม่เล็งเหย ออกจากบ้าน ไปแล้วกองใต้ ประตูตาแป
ชายผักแค ตั้งผืนแผ่นผ้า หมู่ป้อก้า ชายหมากชายบู
- 1.2.6 ก่าปู้ก่าปุ่น สุนชิงสุนซ่า ผักป่าน้ำยุม ผักขุมต้มบ้าน
ผักก้าน เต่าเต๊ะ มะแฮะตักขุม กุลาได้อุ่ม
- 1.2.7 ก่าปู้ก่าปู้ย โหญ่โหซ่า น้ำมน้ำนุมน ผักขุมต้มบ้าน
ตอกก้านเลาะและ มะแฮะตักขุม กุลาได้อุ่ม ตุ่มอูย

2. หน้าที่แอบแฝง

หน้าที่แอบแฝงของเพลงเด็กชาวไทยยอง มีอยู่หลายประการได้แก่

2.1 การสอนภาษา

ภาษามีใช้สิ่งที่เกิดขึ้นเองหรือเกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจาก
การเรียนรู้และการเลียนเสียง เราเรียนภาษาแม่หรือภาษาแรกที่เราเป็นตั้งแต่เด็ก ก็ด้วยการที่
มีคนมาพูดกับเรา (ประมวล ดิคุณสัน 2521 : 57) ถ้าเราเติบโตขึ้นมาท่ามกลางความเงียบ

แม้จะมีระบบประสาทตีพร้อม เราก็จะพูดไม่เป็น ถ้าเราเติบโตมาท่ามกลางฝูงสัตว์ เราก็จะเปล่งเสียงได้เช่นเดียวกับสัตว์นั้นๆ แต่เราจะพูดไม่ได้ (ประมวล ดิคคินสัน 2521 : 57) คนสมัยก่อนคงจะสังเกตเห็นมานานแล้วว่า การพูดกับเด็กเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาภายในสมองของเด็ก จึงใช้การจับกล่อมเป็นการพูดจากับเด็ก การได้ฟังเสียงมนุษย์จนชินหู แม้ในยามก่อนจะพักผ่อนนอนหลับ จึงทำให้เรารู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ช่วยให้เราอยู่รอดในด้านสุขภาพจิต และช่วยให้เราเรียนรู้ภาษาไปด้วย (ประมวล ดิคคินสัน 2521 : 66)

จากการที่เด็กต้องจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ เสียงเสียง แล้วจึงจะรู้จักพูดเป็นภาษาได้นี่เอง ผู้ใหญ่ที่ต้องการให้เด็กพูดได้เร็วจึงจำเป็นต้องหมั่นพูดกับเด็กให้เด็กได้ยินเสียงบ่อยๆ การกล่อมเด็กจึงเป็นวิธีการสอนภาษาแบบหนึ่ง เด็กจะได้ยินคนพูดด้วยอยู่เสมอ ทำให้เด็กเลียนเสียงต่างๆ ได้เร็วขึ้น (ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ 2529 : 159)

2.2 ให้ความรู้ในด้านต่างๆ

เพลงเด็กชาวไทยของนอกจากจะให้ความบันเทิง หรือกล่อมเด็กให้นอนหลับแล้ว ยังมีความรู้ในด้านต่างๆ สอดแทรกอยู่ในเนื้อหาของเพลงด้วย ความรู้ที่เด็กจะได้รับจากเพลงเด็ก แบ่งได้เป็นหลายประเภทคือ

2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติวิทยาต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวเช่น ความรู้เกี่ยวกับพืช หรือสัตว์

ความรู้เกี่ยวกับพืช

เพลงเด็กชาวไทยของ ได้กล่าวถึงพืชพรรณหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพืชที่ใช้ประกอบอาหารได้ ซึ่งอาจเป็นทั้งพืชที่ชาวบ้านปลูก หรือพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติในไร่นาป่าเขาต่างๆ เพลงเด็กที่มีเนื้อหาให้ความรู้เกี่ยวกับพืชมีทั้ง เพลงกล่อมเด็ก เพลงเด็กร้องเล่น และเพลงประกอบการละเล่นของเด็ก ตัวอย่างเช่น

เพลงกล่อมเด็ก

"อ้อ อ้อ จา จา ลูกหลับสองตา แม่จ้กไปนาเหนอบ้าน
เก็บดอกสำเภาใส่ถุง อ้อ อ้อ จา จา"

เพลงเด็กร้องเล่น

"อี๋ เอี้ย เหย นมมิ่งออกคอก ไล่มีนออก ยาวศอกยาววา แต่ดไม้มา
สองสามป่อง มาจ่องนมสาว มะเขือขาว อยู่หนต่างไปบ้าน"

เพลงประกอบการเล่นของเด็ก

"สิกกจุงจาแป้น ก้อยแล่นก้อยดำม สิกกจุงจาม ก้อยแล่นก้อยเต้น
เต้นต่าง เหนอบป็นนามดอกแล่ง ปั้นลุมแล้ง มาบุกเคอคำ แผ่นดิน
ดำมาบุกนมากโก้ย ไปไวหื้อเจ้า ป่าป่าวสีโน่นย"

รายชื่อพืชพรรณต่างๆ ที่ปรากฏในเพลงเด็กชาวไทยของมีดังนี้คือ มะเขือ (มะเขือ)

มะเตือ (ปะเตือ) ต้นลาน (มะลาน) ส้าน (มะส้าน) ล่าเจียก (ดอกแก้ง) ผักกาด
ผักบุ้ง ข้าว (เข้า) นมก พลุ (ปู) ดอกบัว (ดอกโบ) สารภี (สาละปี) ฝรั่ง
(นมมากโก้ย) กล้วย (โก้ย) มะระขี้นก (ป่าน้อย) เครือเขาค่า (เคอคำ) มะนาว
(ส้มบ้านาว) ส้มซ่า (ส้มป่าซุน) มะพร้าว (ป่าป่าว) มะเขือพวง (ปะเขว้าง) ต้นรัง
(ต้นเปา) ตะไคร้ (จักโค) เมียง (เม่ง) มะขาม (ปะขาม) แตง (แตง) มะกอก
(ปะกอก) สมอไทย (มะนะ) ถั่ว (โถ) จิง ซ่า บุกเกลี้ยง (ดอกก้าน) ถั่วแระ
(มะแฮะ) ผักสะเดาติน (ผักชีโงง) ผักกุ่ม (ผักชีกุ่ม) ผักชีเสียด ผักโงมไทย (ผักนุม)
ต้นสะแล่ง (ดอกแล่ง) ป่าสาย (ดอกบ้าน) งา ลูกเต็อย (มะเตย) มะตูม (มะป็น)
ต้นโพธิ์ (สะหลิ) นพ้านลือบแลล็บ มะพร้าว (มะป่าว) เห็ดกระด้าง ถั่วแปบ (ป่าแปบ)

ความรู้เกี่ยวกับสัตว์

ชื่อสัตว์ชนิดต่างๆ ที่ปรากฏในเพลงเด็กชาวไทยของ นอกจากจะเป็นสัตว์ เลี้ยงแล้ว ก็ยังมีสัตว์อื่นๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ เพลงเด็กที่มีเนื้อหาให้ความรู้ เกี่ยวกับสัตว์มีทั้ง เพลงกล่อมเด็ก เพลงเด็กร้องเล่นและ เพลงประกอบการละเล่นของเด็กตัวอย่าง เช่น

เพลงกล่อมเด็ก

"ลื้อ จา จา หลับสองตา แม่เมิงมาก้อยตื่น บัดกบตื่น
ไปปิ่นตุ้มเปา เกียเอานกเงา ใส่ชานน้อยยา ใต้น้เอาไว้กั้นแลง
ใต้น้เอาไว้กั้นนาย ใต้น้เอาไว้ชายแลงเข้า ใต้น้เอาไว้ป้อนเจ้า
หื้อหลับดินอนติเตอะเน้อ"

เพลงเด็กร้องเล่น

"จะก่าหวิโห ตักโตแยงแ่วน อีแอ่นแยงเงา นกเงาดากปิก
ดากปิกสองนาง นกยางหวานก้า ป้อก้าหาหมอ สีซอปากแห่ง"

เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก

"ลิกก้องก้อ ปาลอก้องแกว้ง บ่าแคว้งสุก ปาดุกเน่า โหเข้าปุม
โหนมปัว ปีตจะลิวตักน้ำแม่โกงลาย ความยออยู่บัก จ้างอยู่ป้า
อี่หล้าอยู่เฮิน ปั้นฝ้ายแว้ว"

รายชื่อสัตว์ต่างๆ ที่ปรากฏในเพลงเด็กชาวไทยของ มีดังนี้ คือ แมงมัน แมงเข้าลิบ (แมลงชนิดหนึ่ง ชอบตอมตา) ไก่ หมู หม่า ช้าง (ช้าง) วัว (วัว) ควาย แมงดา แมลงสาบ (แมงสาบ) ปู (ปู) มวน (แมงแกง) แมว หิ่งห้อย ดูกแก (ดูกโต) กิ้งก่า (จิ้งก่า) ลิง (อีวอก) ปลากระตี่พื้นเมือง (ปลาสะลาก) ปลาตุ๊ก (ปากต) ปลาตอง (ปลาตอง) นกชุก (นกแก้ว) นกกา (ก่า) นกยาง นกกระจอก (นกจอก) นกปรอด (นกปัดจะลิ่ว) นกกระตี่ (นกกระโหล) นกจิ้งจอก (นกชนิดหนึ่งตัวเล็ก) ลีต้า ร้องเหลิ้ง) นกนางแอ่น (นกอีแอ่น) เก้ง (ฟาน) แมลงมุม (ก่าโป้ง) เข็บ ลูกอีตด (อีไซก) มด

2.2.2 ในความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชาวบ้านทั้งในเรื่องของการทำมาหากินและสภาพสังคมต่างๆ เพลงเด็กชาวไทยของทั้งเพลงกล่อมเด็ก เพลงเด็กร้องเล่น และเพลงประกอบการละเล่นของเด็กหลายเพลงมีเนื้อหาที่เป็นการให้ความรู้ในด้านต่างๆ เหล่านี้แก่เด็ก

สภาพสังคมและการทำมาหากินของชาวบ้าน

สังคมชาวไทยของแต่เดิม เป็นสังคมเกษตรกรรม ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีอาชีพเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งได้แก่การทำนาทำไร่ เลี้ยงไก่ หมู วัว ควาย และช้าง นอกจากนี้ก็มีการค้าขาย การจับปลา และการทำหัตถกรรมอื่นๆ ภายในครัวเรือนด้วย เนื้อเพลงที่กล่าวถึงสภาพสังคมและการทำมาหากินของชาวบ้านมีดังนี้ เช่น

การทำนา

"อี้อ อี้อ จา จา อีจุกหลับสองตา แม่ไปทำงาน มาก่อยตื่น
อีจุกหลับบ่จื่น ก่อยหลับแถม"

การเลี้ยงสัตว์

"ลิกจุงจา บ่าหล้าหมงโหม้ย จ้างเข้าห้อย กั้นโหน่ยกั้นแดง
ตักเมิงแยง มึงมาแก้วหมาก ตักป่าสาก เล็งโง เล็งควาย
ตักป่ายตอย เล็งจ้าง เล็งม้า นางม้าฟาดก่อไผ่ นางไก่แก้ว
ฟาดก่อบุง สาวลุงเฮิน กอดคอกันให้ ให้น้ำเหย้ง"

การค้าขาย

"ลิกจิ้งจาเหิง สองคุณป๋นึ่ง เวลาแดดฮ้อน สะหลีลุมเจย
ป้อเล้งเหย มาแ่อวกองใต้ ปะตุ้ด้าแป ปี่ขายเฮ้ สองผีนแผ่นดิน
หมู่แม่ก้า ขายหมากขายปู ขายจิ้นหมูฮ้อ จาวตุงป้อขายป้าสวาย
ล้าจะด้าย ใส่ป่าใส่ลุ่ม"

การทำนิตกรรม ได้แก่ การทอผ้า การทำเครื่องเงิน

"ลิกก้องก้อ มะลอก้องแกว้ง มะแคว้งสูก ป่าตูกเน่า โหเข้ากุ่ม
โหนมปัว ปิดจะลิว ตักน้ำแม่โกง แม่โกงวาย ควายอยู่บก
ตี้เจาหง้องหง้าง จ้างอยู่ป้า ตีเหตุหาง แม่ฮั่นางอยู่เขินปิ่นฝ้าย
แม่ป้าฮ้ายตี้ชันทอกแดง"

เงินตราที่ใช้ในสมัยก่อน

ในล้านนาไทยสมัยก่อน ไม่มีธนบัตรหรือเงินตราใช้ แต่จะใช้เบี้ยซึ่งเป็นเปลือกหอยชนิดหนึ่งแทน เมื่อจะเดินทางไปไหนมาไหน หรือไปติดต่อค้าขายก็จะนำเบี้ยใส่ในถุงผ้าตรงปากถุงจะมี เชือกผูกสำหรับรัด ผ้าที่ใช้ทำถุง เบี้ยนิยมใช้ผ้าสีแดง ดังนั้นถุง เบี้ยจึงเรียกกันว่า ถุงแดง เพลงเด็กชาวไทยยอง ที่กล่าวถึงถุงแดงนี้มีเพลงเดียว ได้แก่ เพลงลิกจิ้งจา

"ลิกจิ้งจา บ่านล้าจิ้งจ้อย หนียถุงแดง แอ้วแวงๆ ไปพะบาท
เหน็บตอกหมาก ไปจ้อมตอง"

2.3 การสร้างค่านิยม

เพลงเด็กมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการสร้างค่านิยมในสังคมชาวไทยยอง การอบรมสั่งสอนตลอดจนการได้ยินได้ฟัง เนื้อหาของเพลงอยู่เสมอ จะทำให้เด็กซึมซับค่านิยมต่างๆ และยึดถือปฏิบัติตามที่ได้รับการสั่งสอนหรือได้ยินได้ฟังมา ค่านิยมที่ปรากฏในเพลงเด็กชาวไทยยอง คือ ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัตินิยมของบุรุษและสตรี

ชาวไทยองทั่วๆ ไปถือว่าบุรุษควรมีความรู้ความสามารถในการทำไร่ทำนา ส่วนสตรีก็ควรที่จะต้องทอผ้า เป็น เพราะสมัยก่อนสตรีชาวบ้านต้องทอผ้าใช้เองในครอบครัว เพลงเด็กชาวไทยองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับค่านิยมดังกล่าวนี้ ได้แก่

"ลิกก้องก้อ ปะลอก้องแกว้ง ปะแคว้งสูก ป่าดุกเนา โหนเข้าป้อม
โหนมบัว ปิดจะลิวตกน้ำแม่ปิง แม่หญิงนางตงบ่าจ้างปั่นฝ้าย
ลูกปุ๋ย่ายบ่าจ้างบักนา"

เพลงบทนี้ได้กล่าวถึงผู้หญิงชาวหางตง ที่ปั่นฝ้ายไม่เป็นรวมทั้งลูกปุ๋ย่ายที่ไม่รู้จักวิธีการทำนา ด้วยน้ำเสียงตลก เพราะถือว่าคนที่ถูกกล่าวถึงนี้ไม่มีคุณสมบัติของสตรีหรือบุรุษเลย

ความสัมพันธ์ระหว่าง เพลง เด็กกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมชาวไทยอง

เพลงเด็กชาวไทยอง ไม่ว่าจะเป็นเพลงกล่อมเด็ก เพลงเด็กร้องเล่น หรือเพลงประกอบการเล่นของเด็ก ล้วนแต่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยองในสมัยก่อนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะผู้แต่ง เพลงตลอดจนผู้ถ่ายทอด เพลง เหล่านี้เป็นชาวไทยอง จึงย่อมจะนำเอาสิ่งที่ตนและชุมชนของตนคุ้นเคยหรือรู้จักเป็นอย่างดีใส่เข้าไปในเนื้อเพลงด้วย สิ่งต่างๆ ที่ชาวไทยองได้ใส่เข้าไปในเนื้อเพลง เด็กที่พวกเขาคิดขึ้นก็คือวิถีชีวิตของพวกเขานั่นเอง เพลงเด็กจึงมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชน และเป็นเสมือนกระจกเงาที่จะสะท้อนให้เราได้มองเห็นถึง สภาพชีวิต สังคม วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนความคิดค่านิยมต่างๆ ของชาวไทยองในอดีตได้เป็นอย่างดี

เพลงเด็กชาวไทยองได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคม วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนความคิดค่านิยมของชาวไทยองในอดีต ดังนี้คือ

1. สะท้อนชีวิตของเด็กชาวไทยของสมัยก่อน

ในตอนกลางวัน เด็กๆ ชาวไทยของมักจะอยู่ในความดูแลของญาติผู้ใหญ่มากกว่าที่จะอยู่ในความดูแลของพ่อแม่ ทั้งนี้เพราะคนวัยหนุ่มสาวหรือวัยที่ยังใช้แรงงานได้ ส่วนใหญ่ต้องออกไปทำไร่ทำนาออกบ้าน การละเล่นของเด็กเล็ก การดูแลบ้านช่องจึงเป็นหน้าที่ของผู้สูงอายุหรือพี่ๆ ที่ยังไม่สามารถออกไปช่วยพ่อแม่ทำนาได้ ในเพลงกล่อมเด็กชาวไทยของก็ได้พูดถึงเรื่องนี้ โดยได้บอกให้เด็กนอนหลับและเห็นฝัน เมื่อแม่หรือพ่อกลับมาจากการทำงาน

ขณะที่ยังไม่ถึง เวลาคอนของ เด็ก ผู้ที่ดูแลเด็กก็อาจชวนให้เด็กเล่น เพื่อให้เด็กเพลิดเพลิน ไม่ร้องไห้จนงอแงแม่ ของเล่นที่เด็กๆ ชอบเล่นก็คือชิงช้า หรือจิ้งจก ซึ่งเป็นสิ่งที่มียู่แทบทุกครัวเรือน หากไม่เล่นลิกจิ้งจกก็จะ เล่นลิกก่องก้อ แต่ไม่ว่าจะ เล่นลิกจิ้งจก หรือเล่นลิกก่องก้อ ผู้ดูแลเด็กก็ต้องร้องเพลงลิกจิ้งจกหรือ เพลงลิกก่องก้อ ประกอบไปขณะที่เด็กกำลังเล่นด้วย

แม้พ่อแม่จะไม่ดูแล เด็กอย่างใกล้ชิดในตอนกลางวัน เพราะต้องออกไปประกอบอาชีพ แต่เด็กชาวไทยของสมัยก่อนก็มีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และมีความมั่นคงทางจิตใจ เพราะผู้ดูแลเด็กแทนพ่อแม่ก็คือ ปู่ย่าตายาย หรือพี่ๆ หรือญาติผู้ใหญ่ ที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับเด็กบุคคล เหล่านี้ย่อม เลี้ยงดูเด็กด้วยความรักใคร่เอ็นดูอย่างจริงจัง มิใช่เลี้ยงเพราะ เป็นหน้าที่

2. สะท้อนอาชีพของชาวไทยของ

เพลง เด็กชาวไทยของ ได้กล่าวถึงอาชีพหรือการทำมาหากินของชาวบ้านในสมัยก่อนไว้หลายอย่าง ซึ่งอาชีพหลักของชาวไทยของในสมัยนั้นก็คือ การทำนา ทำไร่ การค้าขาย การเลี้ยงสัตว์ การประมงน้ำจืด ส่วนอาชีพรองลงมาก็คือการทำเครื่องเงิน การทอผ้า เป็นต้น เนื้อเพลงที่กล่าวถึงอาชีพต่างๆ ของชาวไทยของสมัยก่อนมีดังนี้

2.1 การทำนาทำไร่ อาชีพการทำนาทำไร่ในอาจจัดได้ว่าเป็นอาชีพหลักของชาวไทยของ ทั้งหญิงและชายชาวไทยของที่อยู่ในวัยแรงงาน ต่างต้องออกไปทำไร่ทำนากันทั้งสิ้น ครอบครัวใดมีลูกเล็กๆ พ่อหรือแม่ก็อาจต้องผันเปลี่ยนกันดูแล บางครั้งก็ต้องกล่อมเด็กให้หลับก่อนจึงจะออกไปทำนาก็มี แต่ส่วนใหญ่แล้วพ่อแม่มีลูกเล็กๆ อยู่ในความดูแลของผู้เฒ่าผู้แก่หรือพี่ๆ มากกว่า สภาพเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่า สตรีไทยไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใดต่างก็มีความสำคัญ

ต่อระบบ เศรษฐกิจของครอบครัวมาแต่โบราณ เพราะสตรีสมัยก่อนต้องออกไปทำไร่ทำนา เช่นเดียวกับบุรุษ ไม่ได้อยู่บ้านเลี้ยงลูกหรือทำกับข้าวแต่อย่าง เดียว ซึ่งลักษณะเช่นนี้ จะพบมากโดยเฉพาะในชนบท เนื้อเพลงที่กล่าวถึงการทำไร่ทำนามีดังนี้ เช่น

เพลงกล่อมเด็ก

"ฮือ ฮือ จา จา อีลูกหลับสองตา แม่ไปกังนามากอยตื่น
อีลูกหลับจื่น ก้อยหลับแถม"

เพลงประกอบการละเล่น

"ลิกก้องก้อ มะลอก้องแกว้ง มะแคว้งสุก ป่าดุกเน่า โห เจ้ากุ่ม
โหนมเป่า ปัดจะลิวตักน้ำแม่โคง สาวให้โหลงนั่งปั่นฝ้าย เมษาอ้าย
เยะนาหนอง ใมีนปอง เหมินอึ่งแม่ไซ"

เพลงเด็กร้องเล่น

"ตักโตแยงแวง อีแอ่นแยงเงา นกเขาตากปีก ตากปีกสองหาง
นกยางแหวกชอก อีวอกไถนา แมงตานหว่านกำ อีหล้าหาหมอ"

2.2 การค้าขาย อาชีพการค้าขายจัดเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีการกล่าวถึงใน เพลงเด็กชาวไทยยอง สินค้าที่พ่อค้าแม่ค้านำมาขายก็เป็นสินค้าอุปโภคบริโภคทั่วไป ผู้มีอาชีพค้าขายนอกจากชาวไทยยองเองแล้ว ก็ยังมีชาวบ้านจากถิ่นอื่นๆ ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน หรือแม่จะอยู่ไกลกันแต่ก็มีการติดต่อค้าขายกันอยู่เสมอด้วยดัง เช่น

เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก

"ลิกจุงจาเหวียง สองคุณป็น้อง เวลาแดดฮ้อน สลิลุมเจย ป้อเล้งเหย
มาแอวกองใจดี ปะตุ้ด่าแป ปี่ขายแฮสองผินแผ่นดินฟ้า หมูแม่ก้าขายหมาก
ขายปู ขายจิ้นหมูฮ้อ จาวตุงป้อขายป่าสวาย ล้าจะด้ายใส่ป่าใส่ลุ่ม"

"ลิกก้อนก่อ บ่าลอกก้อนแกว้ง มะแคว้งสุก ป่าคุดเน่า โหเข้ากุ่ม
โหนนมปั่ว ปัดจะลิว อาบน้ำโต้มควาย ควายอยู่บักดีโหนดินาง
แม่ฮีนางอยู่เฮินบั้นฝ้าย แม่บ่าอ้ายดีชั้นดอกแดง ย่าจุ่มแปงดีชั้นดอกอินหม
ย่าใหญ่ปิ่นจาว เจงแสน ชายโหนแวนลือฮ้อยหน้าบาท สุดใจซำต สุดใจดี
ไถ่น้อยจ๊กเหวี ป้อก้าเฮอ ป้อก้าต่าง ต่างบ้านาย อีพายตกเฮอ
ตักป้ายเคอ เล้งโงเล้งควาย ตักป้ายตอย เล้งจ้าง เล้งม้า
หางม้าเหย ฟาดต่อไหล่ หางไถ่แก้ว ฟาดต่อบุง สาวลุงเฮินกอด
คอกันให้ โหนินางยัง โหนิน่าฮี่แมว"

ในสมัยก่อนการบรรทุกสินค้าจำนวนมากๆ ไปขายยังต่างถิ่น จะทำได้สอง
ทางคือทางบกกับทางน้ำ ทางน้ำจะอาศัยเรือโดยเฉพาะเรือแม่ปะ ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในแถบนี้
เพราะมีขนาดกำลังดี สะดวกแก่การถ่อหรือแจว แม้จะบรรทุกของได้ไม่มากนักก็ตาม ส่วนทางบก
หรือการเดินทางเท้าจะใช้วัวต่าง ม้าต่าง และลาต่าง สำหรับชาวล้านนานิยมใช้วัวต่างมากที่สุด
ขณะที่ม้าต่างและลาต่าง เป็นที่นิยมใช้ของชาวจีนฮ่อ ซึ่งจะนำเอาสินค้าประเภทมันฮ้อ เกลือ
สินเฮอร์ ฯลฯ มาขาย

วัวต่างที่ใช้บรรทุกของนั้นนิยมใช้วัวตัวผู้เพราะมีความอดทน แข็งแรง สามารถ
บรรทุกของได้มากกว่าวัวตัวเมีย วัวต่างขบวนหนึ่งจะประกอบด้วยวัวหลายสิบตัวจนถึง เป็นร้อย
ตัว วัวต่างที่เบียดำฝูงหรือหัวหน้าฝูง จะถูกตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม บนหลัง ต่างก็จะ
มีแผงวางตั้งอยู่

แผงวางถือ เป็นอุปกรณ์สำคัญในขบวนวัวต่าง เพราะเสียงของแผงวาง จะ
เป็นสัญญาณทำให้วัวต่างตัวอื่นๆ ที่ร่วมขบวนมาไม่พลัดหลงทางกันในขณะกำลังเดินทาง ครั้นยาม
กลางคืนเจ้าของจะสั่งแผงวางให้มิเสียงอยู่เสมอ ขณะวัวหลับเพื่อช่วยไม่ให้วัวตื่นกลัว และป้องกัน
มิให้สัตว์ป่ามาทำร้ายฝูงวัว

ขบวนวัวต่างมักจะนำสินค้าไปขายตาม เมืองไกลๆ เมื่อขายของหมดก็จะซื้อ
สินค้าพื้น เมืองแถบนั้นกลับมาขายในบ้าน เมืองของตนอีกทีหนึ่ง

เพลงเด็กชาวไทยยอง ที่กล่าวถึงวัวต่างมีหลาย เพลง เช่น

เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก

"ลิกจุงจา มะหล้าจุงจ้อย ผีเจ็กน้อยอาบน้าเกาะทราย ตีโงหลาย
อาบน้าหนองล่อง นกจี้จ้องบินไปบินมา ป้อก้าโงต่าง โงต่างชั้น ป้อก้า
ต้อก โงต่างตก ป้อก้าฮ้องไห้"

"ลิกจุงจา มะลานมงโหม้ย จ้างเข้าโหย กั้นโหมยกั้นแต่ง ตักเมิงวาง
เซาะหาแก้วนมาก ตักปาสากเล้งโงเล้งควาย โต้ไตฮ้ายไว้ต่างเข้าसान
โต้ไตหงานไว้ต่างเค็งแย่อง แก้วเมิงฟ่อนตางหน้าตางหลัง เสงผางวาง
มาปุ่นแจ้วๆ อีปิ่นแก้ว มิงไปไหนมา ไปก้าเมิงแป้"

เพลงร้องเล่น

"อีเอ้ย แหย โล่หมุออกคอก โส้มันออกสามศอกสามวา เต็ดไ่ม้าสองป่อง
สามเหลี่ยม บิบนมสาว บะเซอขาว ตักน้ำมันงา จาโหนดุน คุณโหย
เอาควายกุนนี บ่เอามาสูง น้ำตีมตุงจะบกโหลย น้ำตีมตอยจะบกโหว้ย
จ้างปุ้ไตฮ้าย ไว้ต่างเข้าसान ปู้ไตหงานไว้ต่างโคนแย่อง ผางวางปาย
ผางวางก่องแก้ว ตักมาแจ้วๆ"

2.3 การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงสัตว์จัดเป็นอาชีพที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการทำไร่
ทำนาและการค้าขาย สัตว์บางชนิดจะเลี้ยงไว้สำหรับใช้แรงงานในการทำนาทำไร่ เช่น วัว
ควายบางชนิดเลี้ยงไว้สำหรับช่วยบรรทุกของ เช่น วัว ช้าง ม้า นอกจากนี้ก็มีสัตว์ที่เลี้ยงไว้เป็น
อาหาร เช่น หมู ไก่ และบางชนิดก็เลี้ยงไว้ดูเล่น เช่น แมว และสุนัข เพลงเด็กชาวไทยยองที่
กล่าวถึงการเลี้ยงสัตว์มีหลายเพลง เช่น

เพลงกล่อมเด็ก

"อี้อ อี้อ หลังสองตำ กุลาอุมเม่ง มะเซอเส้งไปเวงมา ไปซื้อดอกเก้ง
ใส่ผ้าป่าด ไปซื้อดอกกาดสะลิบีนจุ่ม ไก่แม่กุ่มนอนซ้อนกัน ชั้นจะแล็กแอ็ก"

เพลงร้องเล่น

"อีหล้าเหย หมูออกคอก ไส้มันออกยาววา เต็ดไม้มาสามบ้อง มาเต๊ะ
นมสาว บ่าเซอชาวเขนตางไปบ้าน ไร่จันโหล่นลักควายกุนี ไร่จันโหล่นลัก
ควายกุสง น้ำดื่มตุง น้ำดื่มตอย ชับโงลอย โงกิบ่ลอย ชับโงว่าย
โงกิบ่ว่าย จ้างปู่อ้ายไว้ต่าง เข้าสาน ควายบู่งงานไว้ตำเจ้าช่อง"

"อูย อูย แจ่ง จาวป่าแหม่ อายน้ำดำโหน จาวป่าโงซ่ม้าต่างอ้อย
จาวหน้อยหน้อย ซีม้าหมอนแดง มาหลั่นบ่าบ่า ไปเม็งละกอน ละกอน
เม็งแป้ สะเหลบีนจี ดอกสาละเปีมาเยย ดอกโบบานมาบานยามเจ้า
ไก่อ้อยเล่ามากัดกินตอน ไก่อ้อยกอนมากัดกินหน้า ตั้งนี้ไปหน้า จะต่าง เค็งกิน"

เพลงประกอบการเล่นของเด็ก

"ลิกจุงจา มะลาจุงจ้อย ผีเง็กหน้อย อานน้ำเกาะทราย ผีโงลาย
อานน้ำหนองล่อง นกจิ้งจ้องบินไปบินมา ก่าสองโต้ เถานกอลกเหลี่ยน
หลั่นตุ่ย หลั่นต่าย หลั่นสาบหน้อยให้กันนม อุมซี้ม่า ก้าซี้แมว แผ่วจี้โง"

"ลิกจุงจา มะลาหมงโหม้ย จ้างเข้าโหน้ยกันโหน้ยกันแดง ตักเม็งแยง
เม็งแยงแก้วหมากันบู ตักป่าคาเล้งโง เล้งควาย ตักปายตอยเล้งจ้าง เล้งม่า
นางม่าเหยไปฟาดต่อไหล่ นางไก่แก้วมาฟาดต่อบุง สาวลุงเสียนกอดคอกันให้
ให้หน้าสัง ให้หน้าแม่ อิจู้อีแจ่น หม่าชบ่ขเนแม่อินล้า ผ่าเจ็ดหน้า แม่อิไต
จักโคหน้อยจักโคโหลง ผักซี้โงใส่ช้ำดั่งลุ่ม ผักซี้กุ่มใส่ช้ำดั่งบุน สองมือ
ตีซี้ไก่อ้มาคุม สองมือกุ่มซี้หมามาจูบ"

2.4 การทำเครื่องเงิน ชาวไทยยองในจังหวัดลำพูนมีการทำเครื่องเงินด้วยแต่สันนิษฐานว่าน่าจะมิใช่อาชีพที่ทำกันอย่างแพร่หลายเท่าใดนัก เพราะเพลงเด็กที่มีเนื้อหากล่าวถึงการทำเครื่องเงิน มีจำนวนน้อยมาก และจะพบเฉพาะในเพลงลิกก้องก้อ ซึ่งเป็นเพลงประกอบการละเล่นของเด็กเท่านั้น เช่น

"ลิกก้องก้อ มะลอก้องแกว่ง มะแคว้งสุก ปาดุกเน่า โห่เข้ากุ่ม โหนมบัว
ปิดจะลิวน้ำแม่โงววาย ควายอยู่ยกตีโนตีหาง แม่ฮีนางอยู่เอียนปั่นฝ้าย
แม่บ่าอ้ายตีชันดอกแดง นางจ่อมแปงตีชันดอกใหม่ ปะใหญ่ในญี่ใส่ไม้ตีมาโก้
สาวนี้โหลง ลี้อยหน้าบาท"

"ลิกก้องก้อ บาลอก้องแกว่ง บ่าแคว้งสุก ปาดุกเน่า โห่เข้ากุ่ม
โหนมบัว ปิดจะลิวตักน้ำแม่โงว ควายอยู่ยกตีเขาห่องหน้าง จ้างอยู่ปลา
ตีหนูตีหาง แม่ฮีนางอยู่เอียนปั่นฝ้าย แม่บ่าอ้ายตีชันดอกแดง"

"ชันดอกแดง" และ "ชันดอกใหม่" ที่กล่าวถึงในเนื้อเพลงทั้งสองนี้ หมายถึงพานใส่ดอกไม้ สานรับไปวัด

2.5 การทอผ้า อาชีพทอผ้าจัดเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีการกล่าวถึงในเพลงเด็กชาวไทยยอง ผู้หญิงชาวไทยยองสมัยก่อนจะทอผ้าเก็บไว้ใช้ในครอบครัวของตนเอง โดยจะทอในเวลาว่างหลังการเก็บเกี่ยว หรือช่วงที่ว่างจากการทำไร่ทำนา การทอผ้าของชาวบ้านจะเริ่มตั้งแต่การปลูกฝ้าย เก็บปุ๋ยฝ้ายมาเข้าค้ำงอิตฝ้าย เพื่อรีดเอาเมล็ดออกจากนั้นก็ใช้กังตัดฝ้าย ตัดฝ้ายให้สั้นเป็นปุ๋ยฟู แล้วจึงนำไปปั่นเป็นเส้นฝ้ายสำหรับใช้ทอ กิจกรรมการทอผ้านี้ถือเป็นหน้าที่หลักประการหนึ่ง สำหรับปลูกผู้หญิงในชนบทสมัยก่อน และเนื่องจากทุกครอบครัวจะทอผ้าไว้ใช้เอง ในเพลงกล่อมเด็กจึงมิได้ระบุชัดเจนว่ามีการทำเพื่อขายหรือไม่แต่ที่ปรากฏคือ มีการกล่าวถึงการปั่นฝ้ายและการปั่นไหม จึงสันนิษฐานได้ว่า นอกจากการทอผ้าฝ้ายแล้วยังอาจมีการทอผ้าไหมด้วย อย่างไรก็ตามจากการสอบถามชาวบ้านได้ความว่า แต่เดิมนั้นชาวบ้านจะใช้แต่ผ้าฝ้าย ส่วนผ้าไหมถือว่าเป็นของสูง ผู้ที่จะใช้ผ้าไหมคือพวกเจ้านายชั้นสูง หรือผู้ที่มีเชื้อสายเจ้านายเท่านั้น

เพลงเด็กที่มีเนื้อหากล่าวถึงการทอผ้ามีเฉพาะ เพลงลิกก้องก้อ ซึ่งเป็นเพลงประกอบ
การเล่นของเด็กประเภทหนึ่ง ตัวอย่างเช่น

"ลิกก้องก้อ บ่าลอกก้องแกว้ง บ่าแคว้งสุก ป่าตูกเน่า โหเข้าบูม
โหนมปั่ว ปัดจะลิวตกน้ำแม่โกองลาย ควายอยู่บก จ้างอยู่ป่า อีหล้าอยู่เียน
ป็นฝ้ายเว้า"

"ลิกก้องก้อ มะลอกก้องแกว้ง มะแคว้งสุก ป่าตูกปั่นจะลั่นตักตอย สาวนี้
หมอยมานั่งปั่นฝ้าย แม่เต้าอ้ายมานั่งปั่นไหม มะ เบิงตักใจ อลุ่ม อุ่ม อุ่ม"

"ลิกก้องก้อ อะลอกก้องแกว้ง อะแคว้งสุก ป่าตูกเน่า โหเข้าบูม
โหนมปั่ว ปัดจะลิวตกน้ำแม่โกอง สาวนี้โหลงมานั่งปั่นฝ้าย"

จากเนื้อหาเพลงเด็กชาวไทยของที่ผู้วิจัยรวบรวมได้ พอจะสรุปได้ว่า ชาวไทยของ
สมัยก่อนยึดเอาการทำไร่ทำนาเป็นอาชีพหลัก ส่วนอาชีพรองอื่นๆ ก็คือ การค้าขาย การเลี้ยงสัตว์
การทำเครื่องเงิน และการทอผ้า

3. สะท้อนสภาพภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อม

เพลงเด็กชาวไทยของได้สะท้อนให้เห็นว่า แหล่งชุมชนชาวไทยของสมัยก่อน
มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ประกอบด้วยภูเขาและป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ พื้นที่ที่ชาวบ้านใช้ทำนาทำไร่ส่วนใหญ่
จะเป็นที่ราบเชิงเขา บริเวณที่ตั้งของแหล่งชุมชนชาวไทยของนี้มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านสามสาย คือ
แม่น้ำกวาง แม่น้ำตา และแม่น้ำปิง ซึ่งแม่น้ำเหล่านี้นอกจากชาวบ้านจะใช้เป็นแหล่งประมงแล้วยัง
สามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมได้อีกทางหนึ่ง

เนื่องจากไร่นาของชาวบ้านอยู่บริเวณเชิงเขา เมื่อชาวบ้านไปทำไร่ทำนาที่
สามารถจะไปเก็บพืชผัก ผลไม้ เห็ด หรือจับสัตว์ป่าต่างๆ ได้ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าชุมชนชาวไทย
ของสมัยก่อนได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในแหล่งที่เหมาะสมและสะดวกต่อการดำรงชีวิตของตน เป็นอย่างยิ่ง

เพลง เด็กชาวไทยยองที่มี เนื้อหาสะท้อนถึงสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมดังนี้ เช่น

เพลงกล่อมเด็ก

"อ้อ จา จา หลับสองตา แม่เมียงมาก้อยตื่น บัดกยตื่น ไปปิ่นตุ้ม เปา
เก็บเอานกเขาใส่ชานน้อยๆ โต้นี้เอาไว้กั้นแสง โต้นี้เอาไว้กั้นฉาย
โต้นี้เอาไว้ชายแลงเข้า โต้นี้เอาไว้ไถนเจ้า นื้อหลับตื่นอนตี เตอะ เนื้อ"

เพลงร้องเล่น

"อ้อเอ้ย แหย หมูมึงออกคอก ตัดไม้มอก มาเต๊ะนมสาว บ่าเจงขาว
หุนตางไปบ้าน ไจ้นโหล้าน ลักจ้างกุนนี ไจ้นโหนด ลักจ้างกุง
น้ำดื่มตุง ผักโบลอย น้ำดื่มดอยผักโบลอย"

เพลงประกอบการเล่นของเด็ก

"ลิกจุงจา บ่าหล้าก้องแกว้ง บ่าแคว้งสุก บ่าตุกเน่า โหเข้าปุ้ม
โหนมุ่ปั่ว ปัดจะลิว ตกน้ำแม่โคง"

"ลิกจุงจาบ่าหล้าหมงโหม้ย จ้างเข้าโห้ย กั้นโหน่ยกั้นแตง ลิกแงง
บ่าฟงมาตา"

"ลิกก้องก้อ บ่าลอก้องแกว้ง บ่าแคว้งสุก บ่าตุกเน่า โหเข้าปุ้ม
โหนมุ่ปั่ว ปัดจะลิว ตกน้ำแม่ปิง โต้ม"

"ลิกก้องก้อ บ่าลอก้องแกว้ง บ่าแคว้งสุก บ่าตุกเน่า โหเข้าปุ้ม
โหนมุ่ปั่ว ปัดจะลิว ตกน้ำแม่ทา"

จากตัวอย่าง เพลงเด็กที่ยกมาดังกล่าวข้างต้น พอจะชี้ให้เห็นว่าชาวไทยยองใน

จังหวัดลำพูนสมัยก่อนจะตั้งบ้านเรือนอยู่แถบที่ราบเชิงเขา บริเวณที่มีแม่น้ำกวัง แม่น้ำทา และ
แม่น้ำปิงไหลผ่าน ซึ่งป่าเขาในสมัยก่อนก็อุดมสมบูรณ์มากพอที่ชาวบ้านจะใช้เป็นแหล่งอาหารได้

4. สะท้อน เรื่องอาหารการกินและวัฒนธรรมความเป็นอยู่

เพลง เด็กชาวไทยยองได้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวไทยยองมีวิถีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ผูกพันอยู่กับธรรมชาติและสภาพที่นิ่ง คนในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นญาติพี่น้องกัน จึงรู้จักกัน เป็นอย่างดี สามารถพึ่งพาอาศัยกันได้

ในเรื่องอาหารการกินของไทยยองนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นอาหารที่ได้จากธรรมชาติแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นพืช ผัก หรือสัตว์ชนิดต่างๆ อาหารหลักของชาวบ้านคือน้ำพริก (น้ำพริก) นอกจากนั้นก็จะมี แกง (แกง) ส้า (ยำ) เจียว (อาหารที่ปรุงโดยใส่น้ำเพียงเล็กน้อย) คั่ว (ผัด) นึ่ง ปิ้ง อบ ฯลฯ โดยจะรับประทานร่วมกับข้าวเหนียว

สำหรับอาหารที่ปรากฏใน เพลง เด็กชาวไทยยองประกอบด้วย น้ำพริก แกง และส้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เพลงลิกก้องก้อ

"ลิกก้องก้อ บ่าลอกก้องแกว้ง บ่าแคว้งสุก บ่าดุกโธ่ บ่าโต่แกง
บ่าแตงส้า น้ำพิกย้า บ่าเขอนอนออง"

เพลงลิกจั้งจา

"ลิกจั้งจาหูน สองคุณพี่น้อง เวลาแดดร้อน พัดแต่ไป เหนอ
แม่เลี้ยง เหนอ ใคไปแอ่วเป๊ ล่องกองได้เียบปะตุแป่ ชายผ้าแย
สองผืนแผ่นผ้า อินดูแม่ก้าชายเหมายบู่ ชายจิ้นหมูปิ้นจิ้นหมูฮ้อ
จาวบ้านตุงป้อแกงป้าสวาย ล้าจะต่ายแกงป้าใส่ลุ่ม"

แกง หรือ แกง คือวิธีการปรุงอาหารโดยการนำน้ำใสหม้อตั้งไฟ จากนั้นใส่น้ำพริกสำหรับแกงแต่ละประเภทลงไป พอน้ำเดือดจึงใส่ เนื้อสัตว์หรือผัก แกงแต่ละประเภทจะมีรสชาติแตกต่างกัน เช่น แกงอ่อม จะมีรสเค็มเผ็ด แกงป้าใส่ลุ่มจะมีรสเปรี้ยว นำไปต้ม เป็นต้น แกงทุกชนิดต้องกินตอนร้อนๆ จึงจะอร่อย "บ่าโต่แกง" ที่ปรากฏในเนื้อเพลงก็คือ แกงถั่วฝักยาว, ถั่วฝัก หรือถั่วชนิดอื่นๆ โดยทั่วไปมักจะใส่ปลาช่อนย่างลงไปด้วย แต่อาจใช้น้ำมันหมูแทนก็ได้ ส่วน

"แก่งป่าสวย หรือ แก่งป่าสลุ่ม" ก็คือการนำปลาสวยมาแกงใส่ใบโหระพา หรือใบแมงลัก พร้อมกับใส่น้ำมะขามเปียก หรือน้ำมะนาวใม่ไรสเปรี้ยวนำ

ส่ำ เป็นชื่อเรียกอาหารและวิธีปรุงอาหารที่ใช้ผักอ่อนหรือยอดผักมาเคล้ากับน้ำพริกซึ่งน้ำพริกนี้มักจะมีปลาเป็นส่วนผสมด้วย นอกจากนี้ยังอาจล้าเนื้อคือไข่ เนื้อแทนผักได้เช่นกัน ตามปกติถ้าเป็นการส่ำผัก ก็จะมีการเรียกชื่อไปตามชนิดของผัก เช่น ส่ำผักม่วง คือการส่ำที่มีใบอ่อนของต้นมะม่วงเป็นส่วนประกอบ "ป่าแต่งส่ำ" ที่ปรากฏในเนื้อเพลงก็คือ ส่ำป่าแต่ง หรือส่ำแต่งกว่านั้นเอง

น้ำพิก หรือ น้ำพริก คืออาหารหรือเครื่องปรุงอาหารชนิดหนึ่ง มีพริก หอม กระเทียม เกลือ ฯลฯ เป็นส่วนผสม มักใช้เป็นอาหารหรือเครื่องปรุงรสอาหาร โดยจะเรียกชื่อไปตามเครื่องปรุงหรืออาหารที่ต้องการปรุง เช่น น้ำพิกลาบ คือน้ำพริกสำหรับใช้ทำลาบ น้ำพิกป่า คือน้ำพริกที่ใส่เนื้อปลาล้างหรือต้มผสมลงไปด้วย สำหรับ "น้ำพิกฮ้ำ" ในเพลงลิกก้องก้องก็คือ น้ำพริกปลาร้าทำจากพริกหนุ่มเผา หอมเผา กระเทียมเผา และปลาร้าสับห่อใบตองเผา โขลกผสมกับพอหยាយๆ รับประทานกับผักลวก ผักสด หมูแป้ง หรือแคบหมู

5. สะท้อนความสัมพันธ์กับชนกลุ่มอื่นๆ

เพลง เด็กชาวไทยยองได้กล่าวถึงชื่อเมืองและกลุ่มชนอื่นๆ ที่ได้มีการติดต่อไปมาหาสู่กันหลายกลุ่ม บางกลุ่มอาจมีความสัมพันธ์กันทางเชื้อชาติ แต่ส่วนใหญ่มุ่งจะติดต่อกันในเรื่องการค้าขาย การทำมาหากิน นอกจากนี้ยังมีชื่อเมืองหรือหมู่บ้านบางชื่อที่ไม่เป็นที่รู้จักในปัจจุบันด้วย เพลง เด็กชาวไทยยองที่ได้กล่าวถึงชื่อเมืองหรือกลุ่มชนอื่นๆ ที่ได้ติดต่อกันมีหลายเพลง เช่น

เพลงร้องเล่น

"อุยอุยแจ๋ จาวป่าแหม่ อาบน้ำดำโห จาวป่าโห ซีม้าต่างอ้อย
จาวหน้อยหน้อย ซีม้าหมอนแดง มาหลั่นเย่าข้า ไปเมิงละกอน
ละกอนเมิงแป้ จะแหล่ปิ่นจี่ ดอกสาละปีมาเผย ดอกโขนยาน
มาชานยามเจ้า ไก่อ้อยู่แล้ว มากัดกั้นตอน ไก่อ้อยู่ก่อนมากัดกั้นหญ้า
ตั้งนิไปหน้าจะต่าง เค็งกัน"

ชื่อ เมืองที่ปรากฏใน เพลงบทนี้คือ " เมืองละกอน" หมายถึง เมืองลำปาง และ " เมืองแป้" หมายถึง เมืองแพร่

เพลงประกอบการละเล่น

"ลิกจั่งจา บ่าหล้าหมงโนมัย จ้างจะโหมย กั้นโน่นยกั้นแต่ง ตัก เมืองแยง
เมืองของแก้วหมาก ตักสลาก เล็งโง เล็งควาย"

ชื่อ เมืองที่ปรากฏคือ " เมืองแยง" ซึ่งไม่ทราบว่าหมายถึงเมืองอะไรในปัจจุบัน แต่อาจจะต้องการให้คล้องจองกับคำว่า "แต่ง" ก็ได้ ส่วน "เมืองแยง" นั้น ผู้ให้ข้อมูลบางท่านกล่าวว่าหมายถึง เวียงยอง แหล่งที่ตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในจังหวัดลำพูนของเจ้าเมืองยอง และครอบครัวญาติพี่น้องรวมทั้งชนชั้นปกครองอื่นๆ บางท่านกล่าวว่าหมายถึง เมืองยอง ถิ่นฐานเดิมของชาวไทยยองซึ่งอยู่ในเขตรัฐฉานประเทศเมียนมาร์

"ลิกจั่งจา บ่าหล้าหมงโนมัย จ้างเข้าห้อย กั้นโน่นยกั้นแต่ง ลิกเมืองแดง
เมียนมิ่งแก้วหมาก ลิกเมืองตาก เล็งโง เล็งควาย นางม้าเหย ฟาดต๋อบุง
สาวลุงเฮิน กอดคอกันให้ ให้หน้าหยิ่ง ให้หน้าจู้ฮ้อวอก"

ชื่อเมืองที่ถูกกล่าวถึงคือ " เมืองแดง" ซึ่งสันนิษฐานว่า จะใช้คำนี้เพื่อให้เกิดคล้องจองกับคำว่า "แต่ง" เพราะไม่มีใครบอกได้ว่าหมายถึงเมืองอะไรในปัจจุบัน สำหรับ " เมืองตาก" ก็คือเมืองตากนั่นเอง

"ลิกจั่งจา บ่าหล้าจั่งจ้อย ห้อยตุงแดง แอ้วเวงๆ ไปพะเวท
แนบดอกหมาก ไปจ้อมตอง"

ชื่อเมือง "จ้อมตอง" ที่ปรากฏใน เพลงบทนี้หมายถึง อำเภอจอมทองในปัจจุบัน

"ลิกจั่งจา บ่าลาหมงโนมัย จ้างเข้าห้อย กั้นโน่นยกั้นแต่ง ตักแมงแยง
เข่าหาแก้วหมาก ตักนล่ายตาก เล็งโง เล็งควาย ตักนล่ายสาย
เล็งจ้าง เล็งม้า นางไก่ก้า ฟาดต๋อบุง สาวลุงเฮินกอดคอกันให้"

ชื่อเมืองที่ปรากฏในเนื้อเพลงบทนี้คือ "หล่ายสาย" หมายถึง เมืองที่อยู่ปากตรงข้ามของอำเภอแม่สาย ซึ่งก็คือบริเวณเมืองท่าซี้ เหล็กในเขตประเทศเมียนมาร์

"ลิกจั้งจาเหิง สองคุณป็น้อง เวลาแดดร้อน สลิลุมเจย ป้อเล้งเหย
มาแอวกองไต ปะตุ้ด่าแป ปี้จายแฮสองผินแผ่นผ้า หมูแม่ก้าชายนหมากจายบู
ชายนจินหมุฮ้อ จาวตุ้งป้อ ชายนป่าสวาย ล้าจะต้ายใส่ป่าใส่ลุ่ม"

คำว่า "ฮ้อ" ที่ปรากฏในเนื้อเพลงนี้ หมายถึง ชาวจีนฮ้อที่เดินทางจากมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ผ่านประเทศเมียนมาร์เข้ามาค้าขายกับชาวล้านนา การเดินทางมาค้าขายของชาวจีนฮ้อ จะอาศัยขบวนม้าต่างหรือลาต่าง ซึ่งแตกต่างจากพ่อค้าชาวล้านนาที่นิยมใช้วัวต่างมากกว่า "จาวตุ้งป้อ" หมายถึง ชาวบ้านทุ่งป้อ ในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

"ลิกจั้งจา ป่าหล้าหมงโหม้ย จ้างเข้าโหย กัยโหม้ยกันแตง ตักเม็งแยง
แก้วหมาก ตักปาสาก เล้งโง เล้งควาย ตักป่ายตอย เล้งจ้างเล้งม้า
หางม้าฟาดต่อไหล่ หางไก่ฟาดตอขุง สาวลุงเฮิน กอดคอกันให้
ให้เยะสัง ให้นำผ้า เจ็ดอีไต จักไค้อีหม่าน อีหม่านน้อย อีหม่านโหลง
เก็บผักชื้ออง ใส่ช้ำตั้งลุ่ม เก็บผักชื้อกุ่ม ใส่ช้ำตั้งขุน พระน้อยสองตุ่น
กับคุณโต่นิ่ง มาตีตั้งง นื้อย่าสาวฟิง ควัดจีตั้ง นื้อย่าสาวจูบ แบ่งดูบหน้อย
นื้อย่าสาวนอน จียองซอน นื้อย่าสาวไหว ชอบดอกไม้ นื้อย่าสาวเหน็บ
ป่าเห็บขบหู ปู่หนีบข้าง จ้างไล่แดง แมงชยเจ้า ปู่เง้วไล่ฟัน ป้อบ้าน
กับแม่บ้าน ก็ตักขุมมัน ดีก็องมองง"

คำว่า "หม่าน" หรือ "ม่าน" ที่ปรากฏในบทเพลงนี้ เป็นคำที่ชาวล้านนาสมัยก่อนนิยมใช้เรียกชาวพม่า ส่วน "เง้ว" หรือ "เงี้ยว" เป็นคำที่ชาวล้านนาในอดีตใช้เรียกชนกลุ่ม
ไทยใหญ่

"ลิกจิ้งจา บ่าหล้าจั่งจ้อย ผีเจ็กน้อยอาบน้ำเกาะทราย ผีวังลาย อาบน้ำ
หนองล่อง นกจืดจ้อง บินไปบินมา กำสองโต หกโตยบ้อก้า จับตำพ้า
เกาะแห่ เกาะแล โตโตแห ไปยับเมื่อวัน นกเขาซัน ตกถึงหละปูน
ลุ่มป่าขุน กับลุ่มข่านาว บ่ากับสาว กอดคอกันเนอ"

คำว่า "หละปูน" ที่ปรากฏในเนื้อเพลงบทนี้ หมายถึง เมืองลำพูน โดยทั่วไป
ชาวลำพูนจะใช้คำว่า "หละปูน" แทนลำพูนเสมอ

"ลิกก้องก้อ ปะล่อก้องแกว้ง ปะแคว้งสุก ป่าดุกเย้า โนเช่าป้อม
โนนมั่ว ปิดจะลิวตักน้ำแม่ปิง แม่ปิงหางตุง บ่าจ้างปั่นฝ้าย ลูกปู่อ้าย
บ่าจ้างบักนา"

ชื่อเมืองที่ปรากฏคือ "หางตุง" ซึ่งหมายถึง อำเภอหางตุง จังหวัดเชียงใหม่

"ลิกก้องก้อ บ่าล่อก้องแกว้ง มะแคว้งสุก ป่าดุกเย้า โนเช่ากุ่ม
โนนมั่ว ปิดจะลิว อาบน้ำโตมควาย ควายอยู่บัก ตีโหนดีหาง
แม่ลีนาง อยู่เฮินปั่นฝ้าย แม่บ่าอ้ายตีชันตอกแดง ย่าจุ่มแปง
ตีชันตอกใหม่ ย่าหนะปิ่น จาวเจงแสน ขายโหนหวาน ลีฮ้อยน้ำบาท
สุดใจขาด สุดใจดี ไก่เน้อยจิกหวี ป้อก้าเฮย ป้อก้าต่าง 'ต่างข่านาย
อี่พายตักเฮอ ตักป่ายเคอ เล้งโงเล้งควาย ตักป่ายดอย เล้งจ้างเล้งม้า
หางม้าเหยฬาดต้อไหล่ นางไก่แก้วพาดตอยง สาวลุงเฮินกอดคอกันไน้
ไน้นานยัง ไน้หืออีแมว"

"จาวเจงแสน" ที่ปรากฏในเพลงบทนี้หมายถึง ชาวอำเภอเชียงแสน จังหวัด
เชียงราย ซึ่งมักจะนำพลอยสีชนิดต่างๆ เช่น ทับทิม ไขลาน ฯลฯ มาขาย

"ก้าปุกก้าปุย สุนชิงสุนชิง ผักป่ายายุม ตักนุ้มต้มบ้าน ตอกก้านเตาะแตะ
บ่าแฮะตักจุม กุลาโล่อุม"

"กุลา" ที่ปรากฏในเนื้อเพลงบทนี้ หมายถึง ชาวต่างชาติถ้าเป็นฝรั่งจะเรียกว่า
กุลาชาว ถ้าเป็นแขก จะเรียกว่า กุลาดำ

6. สะท้อนความเชื่อและค่านิยมตลอดจนทัศนคติต่างๆ

เพลง เด็กชาวไทยของไตสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ค่านิยมตลอดจนทัศนคติของชาวไทยของในสมัยก่อนหลายประการดังนี้คือ

6.1 ความเชื่อและค่านิยมทางพุทธศาสนา ความเชื่อทางพุทธศาสนาเป็นความเชื่อทั้งของชาวไทยของ และชาวไทยกลุ่มอื่นๆ ในล้านนา ชาวไทยในล้านนาส่วนใหญ่นี้มีความศรัทธาในพระพุทธรูปอย่างเหนียวแน่น และมักนิยมให้ลูกหลานที่เป็นผู้ชายบวชเรียนตั้งแต่อายุยังน้อยๆ เด็กผู้ชายจะบรรพชาเป็นสามเณร เมื่ออายุประมาณ 9-10 ปี ขึ้นไป ทั้งนี้เพราะถือว่าการบรรพชานอกจากจะได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นการให้การศึกษานานในตำราอื่นๆ แก่เด็กด้วย สาเหตุเนื่องมาจากในสมัยก่อนยังไม่มีโรงเรียนหรือสถานศึกษาอื่นใดสำหรับเด็กๆ แหล่งที่จะให้ความรู้ที่ดีแก่เด็กจึงได้แก่วัด ความรู้ต่างๆ ที่เด็กจะได้รับจากการศึกษา นอกเหนือจากหลักธรรมทางศาสนาก็คือ ความสามารถอ่านออกเขียนได้ ความรู้ทางแพทย์แผนโบราณ ความรู้ทางด้านโหราศาสตร์ และความรู้ทางวรรณคดีเป็นต้น ผู้ชายคนใดไม่เคยบวชเรียนจะถูกเรียกว่า "คนดิบ" คือคนที่ไม่เคยได้รับการอบรมบ่มนิสัย ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะไม่เป็นที่ชอบพอของบิดามารดาของผู้หญิงในสมัยนั้น ด้วยเหตุนี้ผู้ชายล้านนาทั้งชาวไทยของและชาวไทยกลุ่มอื่น จึงนิยมบวชเรียนกันทุกคน

สำหรับผู้ชายบางคนที่มีความสนใจในหลักธรรมก็อาจศึกษาชั้นสูงถึงชั้นวิปัสสนากัมมฐาน จึงมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งแจ่มแจ้ง เมื่อบุคคลเหล่านี้ลาสิกขา มามีครอบครัวและต้องเลี้ยงดูลูกหลานก็จะนำความรู้ความคิดและปรัชญาที่ได้รับมาจากพระพุทธศาสนาถ่ายทอดออกมาในลักษณะของเพลงเด็กด้วย (ยุทธ เดชคำธม 2522 : 66)

เพลงเด็กที่มีเนื้อหาเป็นหลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนาได้แก่ เพลงลิกจิ้งจา ตัวอย่างเช่น

"ลิกจิ้งจา บ่าลานหมงโหม้ย จ้างเข้าโห้ย กีบโหน่ยกั้นแต่น ตักเมิงแยง
แก้วหมาก ตักปาสาก เล้งโง เล้งควาย ตักปายตอยเล้งจ้าง เล้งม้า
หางม้าฟาดต่อไหล่ หางไก่ฟาดต๋อบุง สาวจุ่งเขิน กอดคอกีบให้
ให้เยะลั้ง ให้น้ำผ้าเจ็ดอี่ไต จักไคอ้นม่าน อั้นม่านน้อย อั้นม่านโหลง
เก็บผักชื้อโขง ใส่ช้ำดั่งหลุ่ม เก็บผักชื้อกุ่ม ใส่ช้ำดั่งบุน พระหน้อยสองตุ่น

กับคุณโตนี่ มาดีดั่งฯ น้อย่าสาวฟัง ควิตซัดง น้อย่าสาวจูบ แบ่งดูบ
 น้อย น้อย่าสาวนอน ช้อยองจนน้อย่าสาวไหว ซอนตอกไม้ น้อย่าสาว
 เห็น บ่าเห็บชบหู บูนนิยข้างจ้างไล่แดง แมงจบเข้า ปู่เง้วไล่ฟัน
 ป้อบ่าป็นกับแม่บ่าป็น กิดักชุมมัน ดีก้องมองฯ"

เนื้อหาของ เพลงลิกจุงจายนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาทางพุทธศาสนา จะ
 เริ่มตั้งแต่ตอนที่กล่าวถึง "พระน้อยสองตน" ซึ่งหมายถึงสาม เณรสองรูป" กับคุณโตนี่" คือคน
 คนหนึ่ง จนกระทั่งถึง "ดีก้องมองฯ" ข้อความในเนื้อเพลงที่ต้องแปลความหมายมีดังนี้

คำศัพท์

คำอธิบาย

แบ่งดูบน้อย

สร้างศาลา

ช้อยองจน

สิ่งทีเอาจมาฟัน เป็น เทียนสำรับจุดบูชา

บ่าเห็บชบหู

ตัวเห็บกัดหู

บูนนิยข้าง

บุเนิบร่างกาย

จ้างไล่แดง

ข้างข้างไล่แดง

แมงจบเข้า

แมงกินฟัน

ปู่เง้วไล่ฟัน

ชาวไทยใหญ่ไล่ฟัน

ป้อบ่าป็นกับแม่บ่าป็น

พ่อแม่ของคนชื้อป็น

กิดักชุมมัน

ตกลงมาที่ชาวบ้านจุดไว้สำรับจับตัวแมงมัน

ดีก้องมองฯ

ดีม้อง

เนื้อเพลงบทนี้ได้กล่าวถึงสังขารข้อหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของ
 ร่างกายมนุษย์ว่า คนเราเมื่อย่างเข้าสู่วัยชรา ร่างกายก็ย่อมร่วงโรยลง หูที่เคยฟังเสียงต่างๆ
 ได้ชัดเจนก็เริ่มอื้อ ฟังได้ไม่ชัด ตาก็ฝ้าฟาง เจ็บปวดเมื่อยชบไปทั่วตัว ฟันที่เคยแข็งแรงก็โยก
 คลอนและหลุดไป โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ก็เข้ามารุมล้อม ต้องเจ็บไข้ได้ป่วย และที่สุดก็ถึงแก่ความตาย
 ไปตามอายุขัย เมื่อตายแล้วจะนำไปสิ่งหรือเผาก็จะมีชบวนแห่งสังข หน้าที่ชบวนจะมีชายคน

หนึ่งสะพานข้ามบวรจั่วของ เครื่องใช้สำหรับ เดินทางและถือตุ้ง เดินนำหน้า และมีการตีฆ้อง กลองแปะระโคมศพด้วย ในงานศพทั่วๆ ไปยังนิยมให้ลูกหลานผู้ชายที่ยัง เป็น เด็กบวช เป็นสาม เณร สำหรับจูงศพด้วย

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงพิธีปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่นิยมกระทำกัน เช่น เมื่อพระ เภศน์จำเป็นต้องมีการตีกลอง เพื่อให้คนที่ได้ยินร่วมอนุโมทนา หรือการที่ชาวบ้านทั้งชายและหญิง โดยเฉพาะผู้สูงอายุนิยมไปฟัง เทศน์และรักษาอุโบสถศีลที่วัดในวันพระ โดยจะฟัง เทศน์ในตอนกลางคืน และสวดมนต์ใน เช้ามิดของวันรุ่งขึ้น ซึ่งชาวบ้านจะต้องนอนค้างในวิหารหรือศาลาการ เปรียญของ วัด แต่ผู้มีฐานะดีบางคนอาจจะขอสร้างศาลาหลัง เล็กๆ ไว้ในวัด สำหรับใช้เป็นที่พักของตนในวัน พระ และใช้ประโยชน์อื่นๆ ในเทศกาลต่างๆ ก็ได้

การกล่าวถึงสภาวะการ เปลี่ยนแปลงของร่างกายมนุษย์นี้ ทำให้ผู้ฟังได้ เข้าใจว่า สังขาร เป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้แน่นอน เมื่อสูงวัยขึ้นสังขารก็จะ เสื่อมลง เป็นของธรรมดา ผู้ฟังจะได้ เตรียมใจยอมรับสภาพที่จะ เกิดกับตนได้ และมองเห็นว่านี่คือธรรมชาติที่ไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงได้พ้น หาก อยากรหลุดพ้นจากห่วงวัฏสงสารนี้ก็ต้อง เร่ง เพียรปฏิบัติธรรม

เพลง เด็กที่มี เนื้อหาดังกล่าวนี้ ผู้ร้องแต่ เริ่มแรกคงมี เจตนาจะร้อง เพื่อในแง่คิด และสอนธรรมะให้แก่ เด็กควบคู่ไปกับการ เล่นชิงช้าของเด็ก แต่ในรุ่นหลังๆ คงร้องไปตาม เนื้อ เพลงที่จดจำกันมา เพื่อประกอบการ เล่นชิงช้า โดยมีได้คำนึงถึงจุดประสงค์อื่นใดที่แฝงมากับ เพลง

ในสมัยก่อนสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ คงมีไม่มากนัก สถานที่ที่ผู้คนทั้งผู้สูงอายุและหนุ่ม สาวชอบ เดินทางไปเที่ยวกันส่วนในผู้หญิงจะเป็นวัดต่างๆ ที่มีโบราณวัตถุหรือโบราณสถานตั้งอยู่ ทั้งนี้ เพราะนอกจากจะได้รับความสนุกสนานในการ เดินทางแล้ว ยังได้มีโอกาสกราบไหว้สักการะ สถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาด้วย ในเพลงลิกจิ้งจา บทหนึ่งก็ได้กล่าวถึง การ เดินทางไปสถานที่ ดังกล่าวนี้ เช่นกัน

"ลิกจิ้งจา ข่าหล้าจิ้งจ้อย น้อยตุงแดง แอ้วแวงๆ ไปทะบาท

เห็นดอกหมาก ไปจ้อมตอง"

ในเนื้อ เพลงบทนี้ ได้กล่าวถึง "ทะบาท" ซึ่งอาจหมายถึงพระพุทธบาทตากผ้า หรือ พระพุทธบาทสี่รอย ส่วน "จ้อมตอง" ก็เป็นการไปสักการะพระธาตุจอมทอง

6.2 ความเชื่อเรื่องเงือกและผีชนิดอื่นๆ

ชนชาติใดหรือไทที่อาศัยอยู่แถบลุ่มน้ำโขง ไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในสิบสองปันนา ภูฏาน ลาว หรือ ในล้านนาไทย ล้วนมีความเชื่อในเรื่องของ "เงือก" ว่าเป็นสัตว์ที่น่าเกลียด น่ากลัว อาศัยอยู่ตามลำน้ำใหญ่หรือบริเวณวังน้ำวน หรือวังน้ำลึกๆ เวลาที่ท่วมและมีคนจมน้ำตาย ก็จะกล่าวกันว่าเป็นเพราะเงือกจับตัวไปตูดเลือดกิน และหลังจากนั้นน้ำก็จะลดลง จึงทำให้เกิดความเชื่ออีกว่าฤดูน้ำหลากปีไหนถ้าเงือกไม่ได้กินคน น้ำก็จะท่วมนาน แต่ถ้ามีคนตกรน้ำตายแล้วไม่กินน้ำก็จะลด ผู้ใหญ่สมัยก่อนมักจะห้ามลูกหลาน ไม่ให้ลงเล่นน้ำในแม่น้ำลำคลองในช่วงน้ำท่วม เพราะเกรงว่าเด็กๆ จะถูกเงือกอุดไปตูดเลือด

ความเชื่อเรื่อง "เงือก" ที่ปรากฏในเพลงเด็กชาวไทยยอง จะพบมากใน เพลงสิกกุงจาซึ่งเนื้อหามักจะกล่าวซ้ำๆ กันว่ามีผีเงือกน้อย มาอาบน้ำอยู่ที่เกาะทราย ซึ่งหมายถึงเนินทรายกลางแม่น้ำ โดยมีผีวัวลาย อาบน้ำอยู่ที่หนองล่อง ตัวอย่างเพลงสิกกุงจา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ "เงือก" ได้แก่

"สิกกุงจา อะหล้าจุงจ้อย ผีเงือกน้อย อาบน้ำเกาะทราย ผีโง่ลาย
อาบน้ำหนองล่อง นกจิ้งจ้อง บินไปบินมา อ้อหล้าเข้าเว้า"
"ผีเงือกน้อย" หมายถึง ผีเงือกน้อย ส่วนผีโง่ลายก็คือ "ผีวัวลาย"

"สิกกุงจา บ่าหล้าจุงจ้อย ผีเงือกน้อย อาบน้ำเกาะทราย ผีโง่ลาย
อาบน้ำหนองล่อง นกจิ้งจ้อง บินไปบินมา ก่าสองโด้ เอาจู้ออกหลั่น
หลั่นตามหลั่น เอาม้อนมาบวบ ตีตูปๆ ตีต้อยๆ"

เพลงบทนี้ ยังคงกล่าวถึง ผีเงือกน้อย ที่อาบน้ำอยู่ที่เกาะทราย และผีวัวลาย ซึ่งอาบน้ำอยู่ที่หนองล่อง

"สิกกุงจา อะหล้าจุงจ้อย ผีเงือกน้อย กินน้ำเกาะทราย ผีโง่ลาย
อาบน้ำหนองล่อง นกตีจ้อง บินไปบินมา จะก่าสองโด้ เอาลูกออกหลั่น
หลั่นตามหลั่น เอาม้อนมาบวบ ตีตูปๆ ตีต้อยๆ ไก่แม่กาย ไปกินวันฮือ
ตกสายตือ บ่าอ้ายต้องป่อง"

เนื้อเพลงบทนี้กล่าวถึงผีเงือกน้อย ที่ขึ้นมากินน้ำอยู่ที่เกาะทราย ขณะที่ผีโง่ลายยังคงอาบน้ำอยู่ที่หนองล่อง

6.3 ความนิยม เคี้ยวหมากกินเมียง

ในสมัยก่อน ชาวล้านนาทั้งหญิงและชายนิยม เคี้ยวหมากกันมาก เพราะเชื่อกันว่าการเคี้ยวหมากจะช่วยให้ฟันทน ช่วยดับกลิ่นอาหารในปาก และทำให้ผู้เคี้ยวมีผิวพรรณดี เพราะในหมากที่เคี้ยวจะมีสมุนไพรรักษาโรคอยู่หลายชนิด ทุกๆ บ้านจะต้องมี เขียนหมากหรือชันหมากอยู่เสมอ นอกจากนี้เวลาเดินทางผู้ใหญ่ที่เคี้ยวหมากจะต้องจับหมากจับพลูพกติดตัวไปด้วย บางคนก็อาจจะเห็น "ชันหมาก" ซึ่งได้แก่ตะกร้าหวายที่บรรจุอุปกรณ์การกินหมากติดตัวไปด้วยเช่นกัน อุปกรณ์ในการกินหมากจะประกอบด้วย ใบพลู หมาก (อาจเป็นหมากสดหรือแห้งก็ได้) ปูน สีเสียด และยาสูบ

นอกจากการเคี้ยวหมากแล้ว หลังจากการรับประทานอาหารชาวล้านนาทั่วไปโดย เฉพาะผู้สูงอายุมักจะอม เมียงหรือกิน เมียงควบคู่ไปกับการสูบบุหรี่ชื้อโย เมียงเป็นพรรณไม้ในตระกูลชาชนิดหนึ่ง นิยมใช้ยอดอ่อนของต้น เมียงมาปั่นให้สุกแล้วหมักให้มีรสฝาดอมเปรี้ยว เวลารับประทานจะใช้ใบ เมียงห่อ กลืนอมหลังอาหาร

เพลง เด็กชาวไทยยองที่กล่าวถึงการเคี้ยวหมากกินเมียง มีดังนี้เช่น

"ลิกจั้งจา บะเหล้าอั้งไ้อัย จ้างเข้าไ้ย่ กัณโยน่ยกัณแตง่ ต้าวันแลง
แก้วหมากแก้วเม่ง"

"แก้วหมากแก้วเม่ง" ที่ปรากฏใน เพลงบทนี้ หมายถึงการเคี้ยวหมากเคี้ยวเมียง

"ลิกจั้งจา อะลาจั้งจ้อย หมานน้อยเนา ชื้อเต้าชัน แมงมีนออก
ชื้อนังออก มาใส่หลังคา ชื้อแมงตา มาใส่อุมเม่ง ตกเลงเตง
เอาจ้างเองต้อย"

"อุมเม่ง" หมายถึง เมียงที่เอากลืนไว้ตรงกลาง ซึ่งปกติแต่ละบ้านมักจะทำไว้เพื่อให้หยิบรับประทานได้ง่าย

"ลิกจิ้งจาดุน สองคุณป้าเอง เวลาแดดร้อน ลุบมาเจย แม่เลี้ยงเหยออก
จากบ้าน ไปแล้ววอกงใต้ ปะตุ้ด้าแป ชายผักแค ตั้งผืนแผ่นดินผ้า หมู่ป้อ
ก้าชายหมากช่ายบู"

"ชายหมาก ช่ายบู" หมายถึงการช่ายหมาก และช่ายใบพลูที่ใช้กินกับหมาก

ความนิยมในการเคี้ยวหมากกินเมื่อก่อนนี้ยังมีกันอยู่ทั่วไป มีเฉพาะแต่ชาวไทยของเท่านั้น แต่ยังมีชาวล้านนาในกลุ่มอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกินเมี่ยง ในการไปทำบุญที่วัดในเทศกาลต่างๆ จะต้องมีการ "น้อมเมี่ยง" ไปทำบุญด้วย หรือ เมื่อมีปอยคือการทำบุญหรือการฉลองอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นปอยขึ้นบ้านใหม่ ปอยงานศพ ปอยงานบวช ฯลฯ ก็จะต้องมีการเตรียม "น้อมเมี่ยง" ไว้สำหรับให้แขกได้รับประทานเช่นกัน โดยจะจัดวางไว้ในจานร่วมกับบุหรี แต่ปัจจุบันอาจจะมีแต่เมี่ยงไม่มีบุหรีร่วมด้วย เพราะถือว่าบุหรีเป็นสิ่งที่มอันตรายต่อสุขภาพ

การกินเมี่ยงยังคงพบเห็นทั่วไปทั้งในเมืองและในชนบท แต่การเคี้ยวหมากจะพบในชนบทมากกว่าในเมือง และผู้เคี้ยวก็จะเป็นผู้สูงอายุมีวัยเกินกว่า 60 ปีเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามแม้ว่าวัฒนธรรมการเคี้ยวหมากจะเริ่มหายไปจากสังคมล้านนา แต่หมากพลูก็ยังคงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีอยู่ในพิธีกรรมต่างๆ อยู่เสมอ